

Baseball op school

Handleiding: Siegfried Peeters, Veerle Van Ingelgem en Tom Lorrentop

Baseball op school

1. INLEIDING	3
2. ACCOMMODATIE	3
A. SPEELVELD	3
B. MATERIAAL	4
3. UITBOUW VAN DE SPELREGELS	4
A. BASISONDERWIJS	4
<i>Eerste graad: 'Werp'bal</i>	4
<i>Tweede graad: Peanutbal</i>	5
<i>Derde graad: Peanutbal met uitbreiding van de spelregels</i>	5
B. SECUNDAIR ONDERWIJS	7
<i>Eerste graad: Toss-bal</i>	7
<i>Tweede graad: Toss-bal + werpen naar de honken</i>	7
<i>Derde graad: Toss-bal + werpen naar de honken + uitspelen en tikken van honklopers</i>	8
<i>Algemene uitbreidingsmogelijkheden</i>	8
4. GERAADPLEEGDE BRONNEN	9
5. NUTTIGE ADRESSEN	9
6. LESFICHES	10
A. WERPEN EN VANGEN	10
B. WERPEN EN FIELDEN	10
C. DE SLAGBEWEGING	10

1. Inleiding

Slagbal, peanutbal, mini-basebal of hoe men het ook mag noemen, zijn allen verschillende benamingen voor een aantrekkelijk recreatief spel voor jongens en meisjes met als basis de spelregels van baseball.

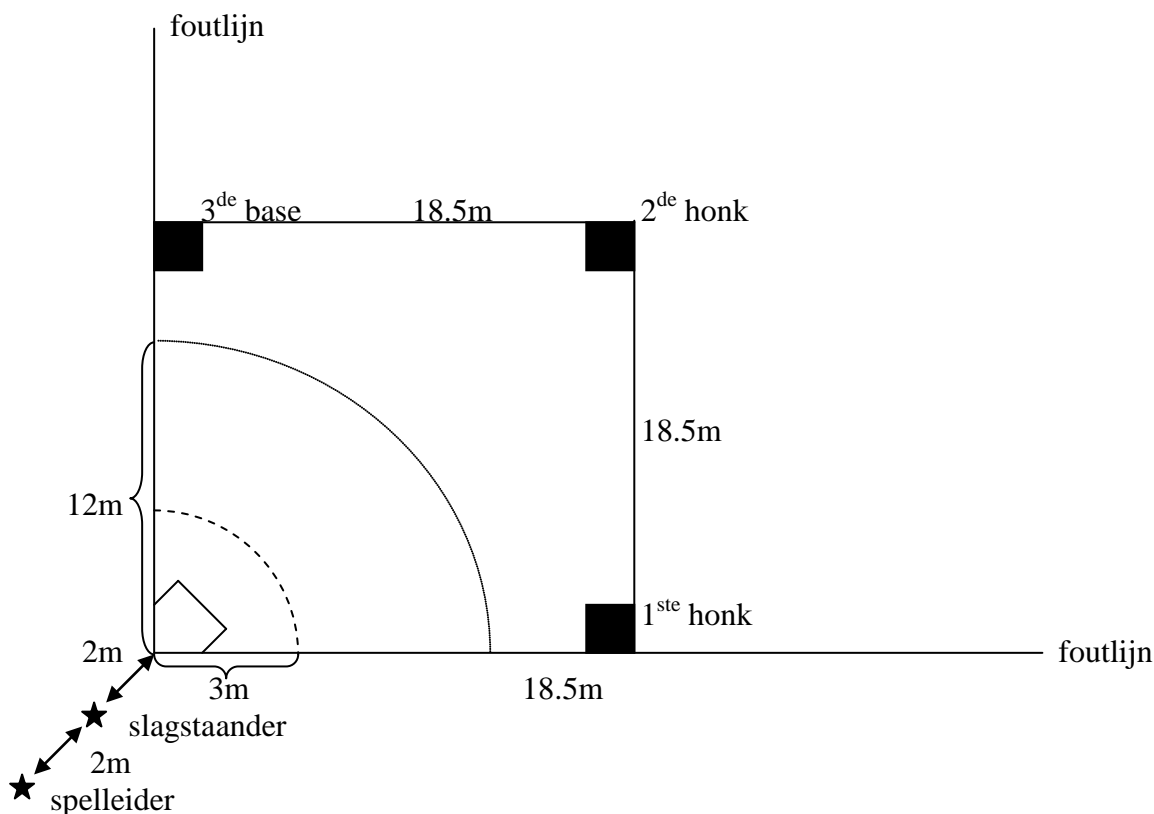
Baseball (=honkbal) is een sport die vooral in Amerika en Japan zeer populair is. In Europa is baseball voornamelijk in Nederland en Italië een vaak beoefende sport.

In deze handleiding wordt het spel baseball van zeer eenvoudige spelvormen naar steeds uitgebreider spelvormen uitgelegd. De leerkracht bepaald zelf welk niveau zijn/haar klasgroep aankan; de aanbevolen stappen zijn niet bindend. In deze handleiding werden de sporters en leerkrachten in mannelijke vorm geschreven. Peanutbal en Toss-bal zijn echter ideale sporten om in heterogene klassen te spelen.

2. Accommodatie

a. Speelveld

Baseball kan overal gespeeld worden: grote turnzaal, sporthal, speelplaats, park... Men heeft er over het algemeen minder ruimte voor nodig dan algemeen wordt aangenomen. Natuurlijk is het een voordeel als men over veel plaats beschikt. Daar baseball een zomersport is, is het meestal haalbaar om buiten een geschikte oefenplaats te vinden, in of buiten de school. Bovendien kunnen de opgelegde afstanden aangepast worden aan de beschikbare ruimte, de leeftijd en het niveau van de leerlingen.

De honkafstanden kunnen tot minimum 10 meter verkleind worden. De veilige afstand is de 12m-lijn en staat steeds in verhouding met de honkafstanden.

De honkafstanden kunnen tot maximum 27 meter vergroot worden. Indien er met een werper gespeeld wordt, staat deze ter hoogte van de “veilige-afstand”-lijn, op de werpersheuvel (gelegen tussen tweede honk en thuishonk).

b. Materiaal

Om het spel te spelen, is er bijzonder weinig materiaal nodig. Om de technieken, die zeer eenvoudig zijn, toch apart in te oefenen, is echter meer materiaal nodig (afhankelijk van de grootte van de groep). In deze spelopbouwen is weinig aandacht besteed aan het aanleren van technieken, het accent ligt hier eerder op het spelen zelf.

Wat heb je nodig?

- Incrediballs: dit zijn zachte maar voldoende harde kindvriendelijke en afwasbare baseballen.
- Slagstandaard: zie hiernaast. Hiervoor kunnen echter ook grote kegels met kranten gebruiken.
- Slaghout: er zijn zowel rubberen, houten als aluminiumen bats die men kan gebruiken
- Honken: hiervoor kunnen ook kegels of uitgesneden stukken tapijt met anti-slip gebruikt worden.

Voor meer informatie in verband met baseball-materiaal en/of het uitlenen ervan, kan men steeds terecht bij de Vlaamse Baseball en Softball Liga v.z.w. (adres op pagina 9).

3. Uitbouw van de spelregels

a. Basisonderwijs

Eerste graad: 'Werp'bal

Spelverloop

- Twee partijen spelen tegen elkaar. De ene partij staat in het veld, terwijl de andere partij werpt.
- Beide partijen komen eens aan slag en staan eens in het veld. Dit noemen we een inning.
- Van de werppartij werpt iedere speler op zijn beurt de bal in het veld en probeert een punt te scoren door achtereenvolgens het eerste, tweede, derde en thuishonk aan te raken.
- De veldpartij probeert de werppartij zo min mogelijk punten te laten scoren.
- De partij die de meeste punten scoort, is winnaar.
- De leerkracht beslist zelf de duur van het spel, maar meestal worden er 3 of 4 werpen en veldbeurten gespeeld (3 of 4 innings).

Spelregels

- ☒ Een team bestaat liefst uit 12 spelers, maar elk ander aantal is ook goed. Heeft een team minder spelers dan de andere, dan gaat het eerste team door met werpen tot het aantal werpbeurten gelijk is aan dat van de tegenpartij.
- ☒ Wanneer de bal in het speelveld wordt geworpen, moet de werper naar het eerste honk lopen. De bal moet echter wél voorbij de 3-meterlijn en tussen de foutlijnen geworpen worden.
- ☒ De werper mag blijven lopen tot de bal weer op de thuisplaat wordt gelegd; dus ook als de bal rechtstreeks zou gevangen worden (= vangbal).
- ☒ Indien er lopers op de honken staan, mogen zij deze pas verlaten als de bal in het speelveld is gebracht.
- ☒ Wanneer de werper (= in later stadium slagman) honkloper wordt als hij in het speelveld brengt, verliest de loper die het eerste honk bezette, het recht op die honk en **moet** naar het tweede honk. Deze regel geldt ook voor lopers op het eerste en tweede honk, of op eerste, tweede en derde honk. Er mogen dus nooit 2 lopers op één honk staan. Eén van beide moet dan terug naar het vorige honk. Is deze echter reeds bezet door een andere loper, dan is de loper die terug moet gaan “uit”.
- ☒ Indien een loper zich bevindt tussen twee honken als de bal reeds op het thuishonk is gelegd, dan moet hij terug naar het vorige honk. Is deze vorige honk bezet, dan is de loper “uit”. Dit wil zeggen dat hij dan geen punt meer kan scoren **in deze werpbeurt** van zijn partij.

Tweede graad: Peanutbal

Spelverloop

- ☒ De bal wordt met een slagbout van een slagstandaard geslagen.
- ☒ Verder verloopt het spel identiek aan dat van ‘werp’bal.

Spelregels

- ☒ Elke slagman mag 3 pogingen ondernemen om de bal van de standaard in het veld te slaan. Lukt het niet, dan is de slagman “uit” en komt de volgende aan de beurt. Is de laatste slagman van de ploeg op deze manier “uit”, dan wordt er van terrein gewisseld.
- ☒ Als er naast de bal wordt geslagen (dit noemt men een misslag of strike), telt dit als poging.
- ☒ Een foutslag is een bal die buiten het speelveld wordt geslagen. Deze telt niet mee als slagpoging.
- ☒ Verder gelden dezelfde regels als bij ‘werp’bal.

Derde graad: Peanutbal met uitbreiding van de spelregels

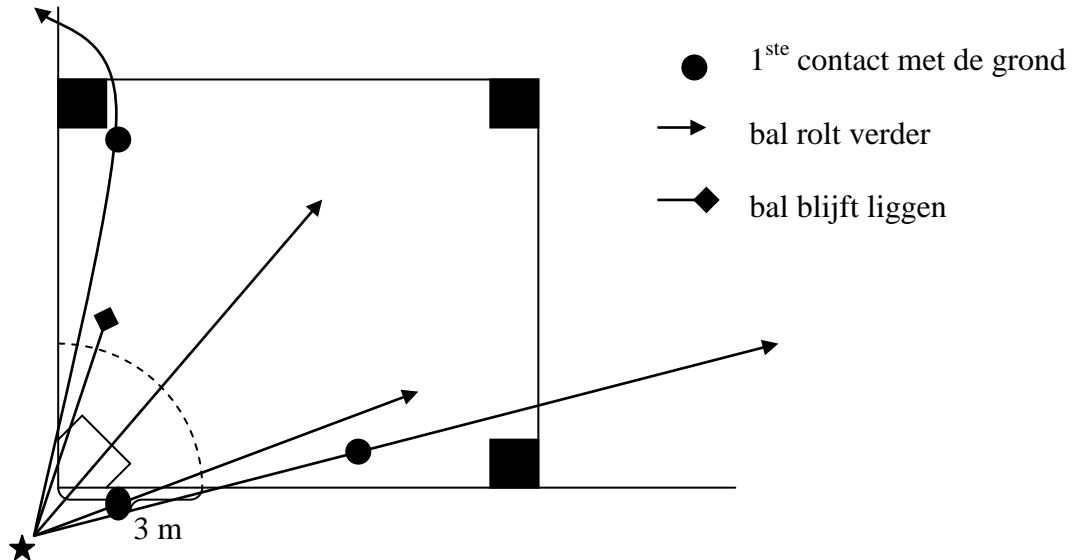
Spelverloop

- ☒ Idem als Peanutbal in de tweede graad.

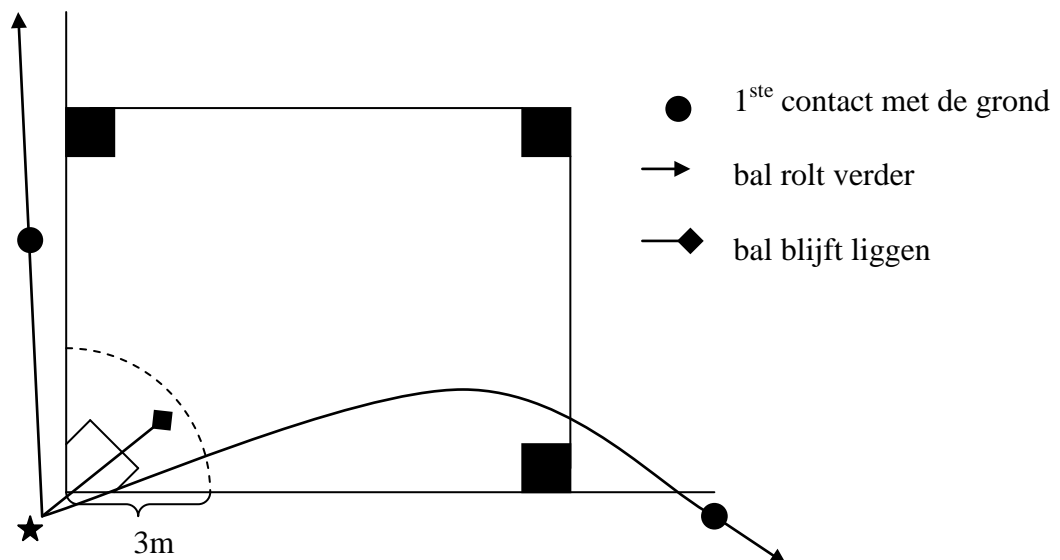

Spelregels

- ☒ Wanneer is een bal goed geslagen?
  - Als de bal binnen of op de foutlijnen neerkomt. Waar de bal naartoe rolt na het neerkomen, is van geen belang. De honken zelf behoren ook tot het geldige gebied.
  - Wanneer bij het slaan de slagstandaard wordt geraakt, maar het slagstatief niet valt (en de bal in het hierboven beschreven gebied terecht komt).

- ☒ Een foutslag telt als poging.
- ☒ Wordt de foutslag alsnog rechtstreeks gevangen (= vangbal), dan is de slagman "uit".
- ☒ Wanneer is de bal fout geslagen?
  - Als de bal buiten de foutlijnen gaat.
  - Als de bal blijft liggen binnen een straal van 3 meter van de slagstandaard (halfgeraakte bal)
  - Als bij het slaan de standaard geraakt wordt en omvalt.

- ☒ Een **strike** is een gemiste slagpoging. Dit wil zeggen naast de bal slaan of een foutslag slaan. Wanneer de slagman 3 strikes heeft, is hij “uit”. Op deze manier uit zijn, heet “strike-out”. Het is dan de beurt aan de volgende slagman; behalve bij de laatste, want dan wordt er van terrein gewisseld.
- ☒ Vangbal: als de in de lucht geslagen bal rechtstreeks wordt gevangen (zonder dat deze de grond raakt), is **alleen de slagman “uit”**. De lopers mogen niet vorderen bij een vangbal.

b. Secundair onderwijs

Eerste graad: Toss-bal

Spelverloop

- ☒ De leerkracht zit schuin voor de slagman (± 2 meter, zodat de leerkracht niet door het slaghout kan geraakt worden) en werpt de bal zachtjes op in de slagzone (tossen).
- ☒ De slagman slaat enkel op voor hem goed geworpen ballen en laat de slechte passeren.
- ☒ De weggeslagen bal moet door de veldpartij op de werpheuvel (= plaats in het midden van het terrein tussen tweede honk en het thuishonk) gelegd worden in plaats van op het thuishonk.
- ☒ Verder kent het spel hetzelfde verloop als Peanutbal in de derde graad van het basisonderwijs.

Spelregels

- ☒ Er zijn drie manieren om als slagman uitgespeeld te worden:
  - Door strike-out
  - Door vangbal
  - Als de weggeslagen bal op de werpheuvel ligt vóór de slagman het eerste honk heeft bereikt. Dit kan echter alleen wanneer de slagman reeds 2 strikes had.
- ☒ Na het wegslaan van de bal loopt de slagman naar het eerste honk. Lukt dit niet, dan is hij (indien hij minder dan 2 strikes had) niet uit en mag hij een nieuwe slagpoging ondernemen.
- ☒ Verder gelden dezelfde regels als Peanutbal in de derde graad van het basisonderwijs.

Tweede graad: Toss-bal + werpen naar de honken

Spelverloop

- ☒ Idem als spelverloop Toss-bal in de eerste graad.

Spelregels

- ☒ Als de slagman 2 strikes (pogingen) heeft en hij slaat dan een foutslag, dan telt deze niet mee als derde strike, maar hij krijgt een extra slagpoging. Dit wil zeggen dat hij nog niet “uit” is en zelfs een onbeperkt aantal foutslagen mag blijven slaan. Slaat hij ernaast (misslag) dan is hij natuurlijk wél uit.
- ☒ Werpen naar de honken: de weggeslagen bal wordt in plaats van naar de werpheuvel naar de honken zelf geworpen om de lopers te laten stoppen. Wanneer de bal op het eerste honk is vóór de loper (slagman), dan is deze “uit”.
- ☒ Er wordt steeds geprobeerd om vooral de verst gevorderde loper uit te spelen aangezien deze de meeste scorekansen heeft. De bal wordt daarom steeds naar één honk verder geworpen dan waar de loper zich bevindt. Als de loper gedwongen wordt om te lopen (omdat men maar met 1 persoon op een honk mag staan) dan kan hij uitgespeeld worden door de base te ‘blokkeren’. Twee praktijkvoorbeelden
  1. *Er staat een loper op het eerste honk en er volgt een honkslag. De slagman loopt naar het eerste honk. De eerste honkloper is **verplicht** om naar het tweede honk te vorderen. De veldpartij werpt de bal naar het tweede honk om deze te blokkeren. De loper is uit, want hij kan niet terugkeren naar eerste honk omdat de slagman ondertussen naar eerste honk komt gelopen, en op één honk mogen geen twee personen staan.*
  2. *Wanneer er een honkloper op tweede honk staat en er volgt een honkslag van de slagman. Dan is de honkloper **niet verplicht** om te lopen, want eerste honk is vrij en daar kan de slagman blijven staan. Dus in deze situatie kan men enkel de slagman uit spelen door eerste base te blokkeren.*
- ☒ Verder gelden dezelfde regels als bij toss-bal in de eerste graad.

Derde graad: Toss-bal + werpen naar de honken + uitspelen en tikken van honklopers

Spelverloop

- ☒ Idem als het spelverloop van Toss-bal in de tweede graad.

Spelregels

- ☒ Werpen naar de honken: er wordt steeds geprobeerd om de bal te werpen naar het honk waarnaar de loper loopt. Wordt hij met de bal getikt, dan is hij “uit”. De loper kan echter ook tussen twee honken met de bal uitgetikt worden. Uitmijken is dus de boodschap!
- ☒ Verder gelden dezelfde regels als bij Toss-bal in de tweede graad.

Algemene uitbreidingsmogelijkheden

Deze gelden voor het secundair onderwijs in alle graden. Ze bieden de leerkracht de mogelijkheid om zijn lessen creatief uit te bouwen.

Spelverloop

- ☒ Wanneer Toss-bal geen problemen geeft voor wat betreft het slaan met het slaghout:
  - Slaan op geworpen ballen vanaf de werpersheuvel door een werper (pitcher). De werpafstand is door de leerkracht vrij te bepalen.
  - De werper werpt eerst onderhand en pas in een later stadium bovenhands.

Spelregels

- ☒ De werper kan proberen de slagman uit te werpen. Dit kan door de bal in de slagzone (strikezone) te werpen. De slagzone is de thuisplaat en de ruimte tussen de ellebogen en de onderzijde van de knieën van de slagman.
- ☒ Wanneer de slagman 3 strikes heeft, is hij “uit”.
Een strike is:
  - Een misslag;
  - Een bal die in de slagzone wordt geworpen, maar de slagman maakt geen beweging;
  - Wanneer de slagman minder dan 2 strikes heeft, hij een foutslag slaat.
- ☒ De werper moet zijn best doen om goed te werpen, want als hij 4 maal een slechte bal werpt (dit is een bal die buiten de slagzone komt en waar de slagman niet naar slaat), dan mag de slagman vrij naar het eerste honk. Indien daar een looper staat, dan schuift deze gewoon door naar het tweede honk (enz.). Het is dus mogelijk om op deze manier een punt te maken! In het Nederlands noemt men zo’n 4 slecht geworpen ballen “4 wijd” (Engels: Base on balls).
- ☒ Het uitwijken van de lopers kan beperkt worden, bijvoorbeeld: 1 meter links en rechts van rechte ‘normale’ loperslijn.

4. Geraadpleegde bronnen

- ☒ Bakker, M, e.a., Peanutbal: een spel voor jongens en meisjes, Koninklijke Nederlandse Baseball en Softballbond, Santpoort, 1982.
- ☒ Koninklijke Belgische Baseball en Softball Federatie, T-bal, Antwerpen, 1983.

5. Nuttige adressen

- ☒ Vlaamse Baseball en Softball Liga v.z.w.
Boomgaardstraat 22/30
2600 Berchem
☎ 03/286.07.87
☎ 03/286.07.88
vbsl@baseballsoftball.be
- ☒ www.baseball.be (promotiesite)
- ☒ www.baseballsoftball.be (site van de Vlaamse Baseball en Softball Liga)

6. Lesfiches

- a. Werpen en vangen
- b. Werpen en fielden
- c. De slagbeweging

